

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

SOMEPHAN VONGPHIM

**ĐỜI SỐNG KINH TẾ, VĂN HÓA CỦA CỘNG ĐỒNG
NGƯỜI VIỆT NAM ĐỊNH CƯ TẠI TỈNH CHAMPASAK (LÀO)
TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2016**

Ngành: Lịch sử Việt Nam
Mã số: 8.22.90.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. HÀ THỊ THU THỦY

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan: Luận văn này là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Luận văn được hoàn thành dưới sự hướng dẫn khoa học của **PGS.TS. Hà Thị Thu Thủy**. Tài liệu và số liệu trích dẫn trong đề tài là hoàn toàn trung thực, đúng quy định, có nguồn gốc rõ ràng. Những kết quả nghiên cứu của luận văn không trùng lặp với những công trình đã được công bố trước đây.

Tác giả luận văn

Somephan VONGPHIM

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới người hướng dẫn khoa học **PGS.TS. HÀ THỊ THU THỦY** đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Tôi xin cảm ơn trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên và sự giúp đỡ của các thầy cô giáo khoa Lịch sử. Chân thành tri ân sự chỉ dẫn và giúp đỡ của Thư viện Quốc gia Việt Nam, cán bộ Thư viện Viện nghiên cứu Đông Nam Á. Xin cảm ơn Thư viện Quốc gia Lào, Hội người Việt Nam tại Champasak.

Lời cảm ơn cuối cùng, tôi xin gửi tới bạn bè ở Việt Nam, đồng nghiệp nơi tôi công tác và gia đình đã cổ vũ, giúp đỡ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu và thực hiện đề tài.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngàytháng năm 2018

Tác giả luận văn

Somephan VONGPHIM

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	i
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG, HÌNH.....	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Đối tượng, nhiệm vụ, mục đích và phạm vi nghiên cứu.....	5
4. Nguồn tài liệu và phương pháp nghiên cứu	7
5. Đóng góp của luận văn.....	7
6. Bố cục luận văn.....	8
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ SỰ HÌNH THÀNH CỘNG ĐỒNG NGƯỜI VIỆT NAM ĐỊNH CƯ TẠI TỈNH CHAMPASAK	9
1.1. Vài nét về tỉnh Champasak	9
1.1.1. Lịch sử hành chính	9
1.1.2. Vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên	10
1.2. Quá trình hình thành cộng đồng người Việt Nam ở tỉnh Champasak	11
Tiểu kết chương 1.....	21
Chương 2: ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA CỘNG ĐỒNG NGƯỜI VIỆT NAM ĐỊNH CƯ TẠI TỈNH CHAMPASAK TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2016	22
2.1. Nông nghiệp và thủ công nghiệp	22
2.2. Công thương nghiệp và dịch vụ	25
Tiểu kết chương 2.....	36
Chương 3: ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CỦA CỘNG ĐỒNG NGƯỜI VIỆT NAM ĐỊNH CƯ TẠI TỈNH CHAMPASAK TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2016	37
3.1. Văn hóa vật chất.....	38
3.1.1. Ẩm thực.....	38
3.1.2. Trang phục.....	40
3.1.3. Nhà cửa.....	42

3.1.4. Phương tiện đi lại, vận chuyển.....	43
3.2. Văn hóa tinh thần	44
3.2.1. Giáo dục bảo tồn ngôn ngữ Việt	44
3.2.2. Tôn giáo, tín ngưỡng	47
3.2.3. Hôn nhân và gia đình	51
3.2.4. Tang ma.....	56
3.2.5. Lễ tết.....	58
Tiểu kết chương 3.....	61
KẾT LUẬN	62
TÀI LIỆU THAM KHẢO	64
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Dân số và mật độ dân số tỉnh Champasak năm 2016	12
Bảng 1.2. Thống kê số người Việt Nam nhập cảnh tại Champasak từ năm (2011 - 2016).....	19
Bảng 2.1. Số lượng người Việt và cơ cấu nghề nghiệp.....	34
Bảng 3.1. Thống kê học sinh (2011 - 2016)	46
Bảng 3.2. Thống kê phụ nữ Việt Nam kết hôn với người Lào (1975 - 1995).....	51

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lào là một quốc gia nằm ở khu vực Đông Nam Á, có lịch sử và văn hóa lâu đời, có truyền thống yêu nước sâu sắc và tinh thần đoàn kết với các nước trong khu vực cũng như các nước yêu hòa bình trên thế giới.

Với 2.067 km đường biên giới chung, Việt Nam - Lào là hai nước láng giềng anh em gần gũi, có mối quan hệ chặt chẽ nhiều mặt trong quá khứ cũng như trong hiện tại, có nhiều nét tương đồng về điều kiện tự nhiên và văn hóa. Nhân dân hai nước có truyền thống đoàn kết hữu nghị lâu đời. Trong tiến trình phát triển lịch sử, một bộ phận người Việt Nam đã di cư tới Lào làm ăn sinh sống. Sự thân thiết, tính cởi mở của người Lào đã tạo điều kiện cho bộ phận cư dân người Việt hội nhập và trở thành một bộ phận của xã hội Lào. Cùng với người Lào, người Việt đã đóng góp nhiều mặt cho sự nghiệp xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước, đồng thời đóng vai trò quan trọng, là cầu nối thúc đẩy mối quan hệ hữu nghị Việt - Lào ngày càng tốt đẹp hơn.

Năm 1975, cuộc kháng chiến chống Mỹ anh dũng của nhân dân Việt Nam và Lào giành thắng lợi. Hai nước bước vào thời kỳ xây dựng và phát triển đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Phù hợp với xu thế quốc tế hóa, toàn cầu hóa hiện nay, cùng với quá trình phát triển kinh tế - xã hội, nước Lào thực hiện chính sách mở rộng hợp tác quốc tế, tạo điều kiện cho nước ngoài vào đầu tư tại Lào. Trong bối cảnh đó, Lào đã nhận được sự ủng hộ và giúp đỡ từ Việt Nam. Người Việt đến Lào, làm ăn và sinh sống bằng nhiều nghề khác nhau từ Bắc Lào đến Nam Lào. Có thể nói rằng: *“Bất cứ tỉnh nào ở Lào đều nhìn thấy bạn Việt Nam”*.

Champasak là một tỉnh nằm ở miền nam Lào và là nơi có khá đông người Việt cư trú, có những gia đình người Việt đã trải qua bảy thế hệ sinh sống tại đây. Vì thế, Lào đã trở thành tổ quốc thứ hai của họ. Trong quá trình cộng cư ở Lào, người Việt đã tạo nên một cộng đồng với hoạt động kinh tế - văn hóa mang những nét đặc trưng riêng.

Hiện nay, giới khoa học nghiên cứu về Lào chủ yếu quan tâm đến lịch sử đấu tranh giành độc lập hoặc chú trọng đến mối quan hệ ngoại giao Việt - Lào trong lịch sử, những nghiên cứu về hoạt động kinh tế - văn hóa của người Việt tại Lào và giao thoa văn hóa Việt - Lào ít được quan tâm nghiên cứu. Vì vậy, việc nghiên cứu về hoạt động kinh tế, văn hóa của cộng đồng người Việt tại tỉnh Champasak (Lào) từ năm 1986 đến năm 2016 không chỉ làm rõ về quá trình di cư và hình thành cộng đồng người Việt ở Champasak (Lào) mà quan trọng hơn là đi sâu nghiên cứu về hoạt động kinh tế, văn hóa của người Việt tại đây, góp phần làm rõ sự giao thoa văn hóa Việt - Lào, từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm mang tính chất tham khảo nhằm thúc đẩy quan hệ hữu nghị hợp tác Việt - Lào ngày càng bền vững hơn.

Từ nhận thức trên tôi chọn nghiên cứu ***“Đời sống kinh tế, văn hóa của cộng đồng người Việt định cư tại tỉnh Champasak (Lào) từ năm 1986 đến năm 2016”*** làm đề tài luận văn thạc sĩ.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Vấn đề người Việt và đời sống kinh tế, văn hóa của người Việt tại Lào đã được đề cập trong một số công trình nghiên cứu, ở những mức độ và khía cạnh khác nhau cụ thể”

2.1. Các tác giả Việt Nam

Với tư cách là nước láng giềng gần gũi, các nhà khoa học Việt Nam đã có những công trình nghiên cứu về Lào nhiều phương diện. Tuy nhiên, số lượng các

công trình nói chung chưa nhiều và cho đến nay chưa có một công trình chuyên khảo nào về hoạt động kinh tế - văn hóa của cộng đồng người Việt tại tỉnh Champasak từ năm 1986 đến năm 2016. Có thể dẫn ra đây một số tác giả và công trình tiêu biểu như:

Công trình *“Nhiệm vụ đường lối và phương châm của tổ chức cách mạng Việt kiều từ năm 1945 đến năm 1976”* của Ban Đông Nam Á, xuất bản năm 1976 đã tập trung trình bày về các nhiệm vụ, đường lối và phương châm của tổ chức cách mạng Việt kiều từ năm 1945 đến năm 1976.

Công trình *“Về lịch sử - văn hóa ba nước Đông Dương”* của Viện nghiên cứu Đông Nam Á xuất bản năm 1983 đã trình bày về quá trình và đặc điểm lịch sử, văn hóa của ba nước Việt Nam, Lào, Campuchia; Những điểm tương đồng và dị biệt về văn hóa giữa ba nước. Công trình là một tài liệu có giá trị, đem lại cái nhìn tổng quát khi nghiên cứu về lịch sử, văn hóa ba nước Đông Dương.

Cuốn *“Người Việt ở Thái Lan - Campuchia - Lào”* do PGS.TS Nguyễn Quốc Lộ chủ biên, Nhà xuất bản Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh xuất bản năm 2006 đã trình bày một cách khái quát về sự xuất hiện của người Việt tại Thái Lan, Campuchia, Lào qua các thời kì lịch sử, những đóng góp thiết thực của Việt kiều trong quá trình đấu tranh giành độc lập dân tộc và trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ cứu nước. Đồng thời, tác giả còn đề cập đến các hoạt động kinh tế và việc giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc.

Cuốn sách *“Vai trò của cộng đồng người Việt ở Lào trong mối quan hệ Việt Nam - Lào”* của tác giả Phạm Đức Thành được Nhà xuất bản Khoa học Xã hội xuất bản năm 2008 đã trình bày về quá trình nhập cư của người Việt vào Lào trong quá khứ và vai trò của Việt kiều với mối quan hệ Việt - Lào.

Trong cuốn “*Di cư và chuyển đổi lối sống - Trường hợp cộng đồng người Việt tại Lào*” được Nhà xuất bản Thế giới xuất bản năm 2008, tác giả Nguyễn Duy Thiệu đã đi sâu nghiên cứu về quá trình di cư của người Việt đến Lào trong quá khứ, sự thay đổi trong quá trình cộng cư và lối sống hòa đồng của người Việt tại Lào. Đồng thời, nêu lên các chủ trương, đường lối chính sách của chính phủ Lào đối với người Việt, từ đó, rút ra những nhận xét khái quát của tác giả về cộng đồng người Việt tại Lào.

Đề tài cấp Viện “*Nghi lễ vòng đời của người Việt ở Lào và vấn đề giao thoa văn hóa Việt Lào*” của tác giả Phạm Thị Mùi đã khái quát vài nét về người Việt ở Lào với những thay đổi trong tôn giáo, tín ngưỡng, xã hội. Đồng thời, trình bày tương đối đầy đủ và khoa học về nghi lễ vòng đời, nghi lễ liên quan đến sinh đẻ của người Việt ở Lào, bảo lưu và hội nhập trong mối tương quan so sánh với người Lào và người Việt ở Việt Nam.

Liên quan đến đề tài luận văn nghiên cứu còn các bài báo viết về người Việt đăng trên các tạp chí chuyên ngành trong nước như: “*Cộng đồng người Việt ở Lào sinh tồn và giữ gìn bản sắc*” của tác giả Nguyễn Duy Thiệu in trên Tạp chí Đông Nam Á số 2(2007); “*Nguyên nhân và các đợt di dân của người Việt đến Lào*” của tác giả Vũ Thị Vân Anh, Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á, số 2 (2007).

2.2. Các tác giả Lào

Trong số những công trình nghiên cứu của người Lào mà chúng tôi tiếp cận được, nổi bật lên một số công trình như sau:

Bài báo: “*Yếu tố Việt trong tiến trình giao lưu, tiếp xúc văn hóa tại Lào*” của tác giả của Khampheng Thipmountaly đăng trên Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á, 2007 đã trình sơ lược về vấn đề người Việt khi sinh sống, lập nghiệp trên đất Lào cũng như những ảnh hưởng của văn hóa Lào